

Posudek diplomové práce Evy Drápalové: „Vývoj etického ideálu mezi renesancí a barokem“

Diplomní práce Evy Drápalové je sice věnována velmi specifickému problému, tj. proměnám, jimiž prošlo chápání etického ideálu v přelomové době evropské civilizace mezi renesancí a barokem, vyžadovala ale od autorky velmi široký záběr, aby pochopila rozdíly v uvažování obou vývojových etap. Tuto práci bylo možné pojmout řadou způsobů. Diplomantka zvolila jeden z nejnáročnějších, tj. prostřednictvím proměn v chápání základních filosoficko-etických kategorií, jak se promítlo v dílech vybraných dobových myslitelů.

Již výběr těchto osobností svědčí o tom, že autorka volila až na základě hlubšího pochopení změn v myšlení, k nimž na přelomu renesance a baroka dochází. Prokázala svým výběrem také dobrou orientaci v základních dějinně filosofických a především dějinně etických směrech. Etiku zdůrazňuji proto, že na rozdíl od rozsáhlého materiálu pro dějiny filosofie je v dějinách etického myšlení velmi často pisatel odkázán především na samostatnou práci s prameny. Autorka se také touto cestou vydala, a proto v její diplomní práci najdeme řadu citací z děl zkoumaných autorů a na jejich základě i samostatná myšlenková odvození jejich postojů.

Tak obrovský časový úsek, jaký zahrnuje renesance a baroko není samozřejmě možné probrat v celé šíři, tj. v celé škále relevantních myslitelů a děl. Diplomantka proto přistoupila k výběru na základě několika kritérií, která shledávám jako opodstatněná. Jednak jí šlo o to, aby se ke slovu dostali myslitelé, kteří prezentují různé vývojové etapy a různé dobové kontexty. Druhým dělítkem byla určitá názorová různost pro autory dobově jinak blízké, aby bylo možné odlišit změny související s osobními rozdíly v názorech myslitelů od celkových dobových tendencí, o něž v práci zejména šlo. Proto se vzájemně komentují Erasmus Rotterdamský a Mikuláš Kusánský, stejně jako Blaise Pascal a René Descartes. Zvláštní místo v celém systému práce zaujímá Michel de Montaigne, jehož skepse předznamenává nutný přechod od renesančního k baroknímu ideálu prostřednictvím zvláštní podoby barokní skepse.

Autorčino pojetí etického ideálu soustřeďuje její pozornost zejména na témata související s proměnou chápání vztahu člověka a boha, jednání a svobody vůle, dobra a nejvyššího dobra. Kromě toho však u každého autora zařazuje témata, která jeho místo v dějinách etiky hlouběji specifikují. Pro Kusánského je to jeho teorie o poznání Boha a o učené nevědomosti, pro Rotterdamského renesanční utopismus a epikureismus, pro Montaigneho problém smyslu života, u Pascala jde o otázky spojené s milostí a vztahem rozumu a víry a u Descarta o chápání vášní duše v poměru k pravdě rozumu i morálce. I zde se autorka na malé ploše, již má k dispozici, snaží postihnout to nejpodstatnější a napsat to jazykem sice srozumitelným, ale nesimplifikujícím. Poněvadž jde o postižení základních trendů, musí však řadu specifitějších okolností v názorovém vývoji ponechat stranou.

Po stránce formální je práce zcela v pořádku a prokazuje, že autorka zvládla formální náležitosti odborné práce. Vzhledem k tomu, že práce má i dobrou obsahovou úroveň navrhuji ji k obhajobě a na základě jejího úspěšného zvládnutí klasifikovat práci stupněm výborně.

Pro rozpravu při obhajobě navrhuji následující témata?

1. Co z renesančního ideálu podle vašeho mínění přetrvává i v ideálu barokním a proč?
2. V čem vidíte hlavní rozdíly mezi renesanční skepsí Montaignovou a Descartovou skepsí a jaký mají tyto rozdíly vliv na chápání etického ideálu?